

KALIX KOMMUN

Program för uppföljning av privata utförare

Bilaga:
Anvisningar för uppföljning, kontroll och insyn

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd/upprättad	Beslutsinstans
Program för uppföljning privata utförare	Program	2025-04-28, § 98	Kommunfullmäktige
Dokumentansvarig	Version	Senast reviderad	Giltigt till
Kommunstyrelsen	2		2027-12-31

Program för uppföljning av privata utförare

Bakgrund

Enligt 5 kap. 3 § kommunallagen ska kommunfullmäktige för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare.

Aktuella regler i kommunallagen innebär i korthet att kommunen ska;

- kontrollera och följa upp verksamhet som enligt avtal sköts av privat utförare,
- genom avtal tillförsäkra information som gör det möjligt för allmänheten att få insyn,
- se till att kommunala bolag ger allmänheten insyn i den verksamhet som de lämnar till privata utförare,
- i fullmäktige besluta om ett program för varje mandatperiod med övergripande mål och riktlinjer när verksamheter sköts av privata utförare, och
- tillgodose en generell informationsskyldighet när enskilda personer kan välja mellan olika utförare.

Syfte

Syftet med programmet är att nämnder och kommunala bolag säkerställer att utförare som anlitas för att utföra kommunala angelägenheter följer de mål och riktlinjer som styr såväl kommunala som privata utförare inom varje nämnds/bolags ansvarsområde och uppdrag. Programmet syftar även till att allmänheten ska ha insyn i privata utförares verksamhet.

Omfattning och definitioner

Programmet gäller då skötseln av en kommunal angelägenhet överlämnats till en privat utförare samtidigt som kommunen är att se som huvudman för verksamheten. Det kan handla om såväl hela verksamheter (exempelvis drift av hemtjänstområde/särskilt boende), som delar av en verksamhet med stor betydelse för brukaren, t ex måltidsverksamhet, serviceinsatser i hemtjänst och städning i skolan.

Privat utförare definieras i kommunallagen som en juridisk person eller enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet. Det kan handla om aktiebolag, handelsbolag, ekonomisk eller ideell förening, stiftelse eller enskilda firma. Även idéburen organisation och kooperativ förening kan vara privat utförare. Med privat utförare avses inte ett hel- eller delägt kommunalt bolag.

Programmet omfattar inte fristående skolor och förskolor eftersom de är egna huvudmän för verksamheten och verksamheten är reglerad genom tillståndsgivning.

Mål och riktlinjer

De mål och riktlinjer som styr såväl kommunala som privata utförare inom varje nämnds ansvarsområde är:

- de lagar, förordningar och föreskrifter som gäller eller kan komma att gälla för verksamheten.
- de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige fastställer genom budget, planer och andra styrdokument.

Det är varje nämnds ansvar att säkerställa att all verksamhet bedrivs i enlighet med angivna mål och riktlinjer. Det betyder bland annat att när kommunen upphandlar verksamhet, som är en kommunal angelägenhet, ska dessa mål och riktlinjer framgå i upphandlingsdokument, vid utformning av valfrihetssystem och i de avtal som tecknas med privata utförare. Målen och riktlinjerna från kommunfullmäktige ska ingå i den mån de bedöms relevanta för avtalet.

Uppföljning

När en kommunal angelägenhet, genom avtal, har lämnats över till en privat utförare ska kommunen kontrollera och följa upp verksamheten. Avtalsansvarig nämnd/bolag/stiftelsen ansvarar för utförande av och inriktning på uppföljning och utvärdering. Kommunens rättighet att följa upp verksamheten ska vara inskrivet i avtal med privat utförare och med motsvarande uppföljning som gäller för den verksamhet som är i egen regi. I avtal ska det anges att utföraren ska biträda kommunen vid uppföljningen och bland annat har att lämna nödvändiga nyckeltal, statistikuppgifter och annan relevant information.

Uppföljningen har två övergripande syften:

- Kontroll av att uppdrag utförs i enlighet med mål, upphandlingsdokument, anbud och avtal.
- Underlag för att utveckla och förbättra verksamheten och tjänsterna till invånarna.

Nämnden/bolaget/stiftelsen ska arbeta strategiskt och systematiskt med uppföljning och kontroll. Olika typer av uppföljning kan bli aktuellt vid olika tidpunkter och beroende på verksamhet. Inom några av kommunens områden är uppföljning och tillsyn reglerat i lag, vilket styr vilken typ av uppföljning som är möjlig. Avtalsansvarig nämnd/bolag har att regelbundet följa upp avtal och beställningar/avrop.

Uppföljning ska ske av verksamheten, inkluderande vilken kvalitet som den privata utföraren levererar i förhållande till vad som är överenskommet i avtalet. Följsamhet till lagar, kommunens styrdokument och uppsatta mål ska också följas upp.

I nämndens/bolagets/Stiftelsens årliga plan för uppföljning av verksamheten ska inarbetas de krav som ställs i detta program för uppföljning och insyn av verksamheter som utförs av privata utförare. Nämndens/bolagets uppföljning utifrån programmet ska redovisas som en del av den samlade uppföljningen i samband med årsredovisning och delårsrapportering.

Insyn och information

Varje nämnd/bolag/stiftelsen ska i avtal med privata utförare tillförsäkra att kommunen får information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnats över till en privat utförare. Utföraren ska kunna lämna information när kommunen begär det. Informationen ska göra det möjligt för allmänheten att få insyn i hur uppdraget utförs. Nämnden/bolaget/stiftelsen ska i sin begäran precisera vilken information som efterfrågas. Informationen som begärs in ska ha en koppling till upphandlingen och den verksamhet som upphandlas och ska inte ställa högre krav än vad som är rimligt.

Utförarens skyldigheter att lämna uppgifter begränsas till att omfatta sådant som inte strider mot lag eller annan författning, eller inte anses utgöra företagshemligheter enligt lag.

Giltighet och revidering

Programmet ska fastställas för varje mandatperiod och vid behov revideras i samband med detta.

Anvisningar för uppföljning, kontroll och insyn

Syfte med anvisningarna

1 § Syfte

Dessa anvisningar syftar till att säkerställa att styrelser och nämnder har en tillfredställande uppföljning, kontroll och insyn i privata och kommunala utförares verksamhet i enlighet med de krav som ställs i KL 3 kap 16-18 §§ samt i KL 6 kap 8 §.

Kommentar

Utförd uppföljning, kontroll och insyn ska även bidra till att varumärket Kalix inte skadas av oönskade händelser. Arbetet ska ses som en naturlig del av verksamhetsutvecklingen i kommunen.

Organisation

2 § Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att tillse att det finns en organisation och system/rutiner för upphandling och uppföljning av utförda tjänster samt för att ge allmänheten insyn i privata utförarens verksamhet. I detta ansvar ingår att utforma kommunövergripande regler och anvisningar samt att inkludera detta i kommunens övergripande styr- och uppföljningsmodell.

Kommentar

Kommunstyrelsen har enligt KL 6 kap 1 § och 3 § ansvar för att leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter samt att ha uppsikt över nämndernas verksamheter. Denna uppsikt innebär rätt att lämna råd, ge anvisningar, göra påpekanden och om det är nödvändigt, lämna förslag till fullmäktige om ändringar.

3 § Nämnderna, bolagen och stiftelsen

Nämnderna/Bolagen/Stiftelsen har det yttersta ansvaret för att genomföra adekvat upphandling, uppföljning och insyn inom sina respektive verksamhetsområden. Den enskilda nämnden/styrelsen ska tillse att det finns en organisation för att arbeta med dessa frågor, och att det finns framtagna regler och anvisningar.

Kommentar

Nämnderna har enligt KL 6 kap 7 § ett ansvar för att utifrån övergripande regler och anvisningar utforma ett regelverk som är anpassat till respektive nämnd.

Upphandling och avtal

4 § Upphandling och avtal

Varje nämnd ansvarar för upphandling av utförda tjänster inom sitt ansvarsområde och svarar också för att möjligheter till uppföljning, kontroll och insyn regleras i de avtal, uppdrags-beskrivningar och överenskommelser som träffas med varje utförare.

Kommentar

I avtalen m.m. ska det säkras att utföraren biträder kommunen vid uppföljning och utvärdering av verksamheten samt lämnar nödvändiga statistikuppgifter till kommunen. Lämnandet av statistikuppgifter innefattar vid vilken tidpunkt nödvändiga och specificerade uppgifter rapporteras till kommunen, i nationella register eller andra myndigheter. I avtalet mm ska också regleras hur kommunens uppföljningar återrapporteras till utföraren och redovisas för allmänheten.

Om enskilda personer kan välja mellan olika utförare ska respektive nämnd kunna lämna information om samtliga utförare.

I förarbetena till lagändringen nämns följande områden som informationen till allmänheten från privata utförare kan handla om. Dessa är:

- Verksamhetens kvalitet
- Avvikelser i verksamheten
- Personalen och deras villkor
- Miljö-, integrations- och jämställdhetsarbete
- Privata utförarens ekonomi
- Ägarförhållanden och företrädare

Utförarens skyldighet att lämna uppgifter begränsas till att omfatta sådant som kan lämnas utan omfattande merarbete och inte strider mot lag eller annan författning. Den information som lämnas till kommunen ska inte anses utgöra företagshemligheter enligt lag (1990:489) om skydd mot företagshemligheter.

Förslags- och klagomålshantering

5 § förslags- och klagomålshantering

Utförare av kommunala angelägenheter ska ha ett system för att hantera klagomål, förslag och andra synpunkter.

Kommentar

På begäran ska uppgifter från klagomålshanteringens delges kommunen.

Uppföljning och rapportering

6 § Plan för uppföljning

Nämnderna (även kommunstyrelsen som ansvarig för egen verksamhet) ska inför varje verksamhetsår besluta om en plan för uppföljning och kontroll av kommunala och privata utförare. I planen ska ingå en "minimiuppföljning" per utförare (ex kort skriftlig rapport), samt några "djupare" uppföljningar.

Som grund för planen ska en systematiskt genomförd och väl dokumenterad risk- och väsentlighetsanalys över samtliga avtal med privata utförare finnas.

Kommentar

Uppföljningen görs i huvudsak av följande skäl

- Kontroll av att verksamheten utförs i enlighet med avtal, uppdragsbeskrivningar och överenskommelser.
- Kontroll av att verksamheten utförs i enlighet med de kommunala mål och riktlinjer samt övriga lagar och regler som finns för verksamheten.
- Som ett led i att utveckla verksamheten i syfte att skapa utrymme för nya och förbättrade tjänster.

I planen, vilken ska beslutas i respektive nämnd senast under januari månad, ska finnas med

- Genomförd riskbedömning.
- Vilka avtal/egna verksamheter som ska följas upp
- Vad som ska följas upp och kontrolleras
- Vem som ansvarar för uppföljning/kontroll
- När rapportering ska ske till nämnden/styrelsen (senast januari för att sammanställd redovisas till KF i april)

Kommunstyrelsen ska årligen redovisa för fullmäktige hur arbetet med uppföljning har bedrivits och resultatet av detta. Planen ska följas upp och redovisas i samband med årsredovisningen.

7 § Återrapportering

Efter hand som utförda uppföljningar/kontroller är genomförda sker återrapportering till respektive nämnd/styrelse i enlighet vad som är bestämt i uppföljningsplanen. All avrapportering ska utmynna i en rapport från nämnden som tillställs kommunstyrelsen.

Kommentar

I samband med återrapporteringen är det viktigt att nämnden beslutar om eventuella åtgärder med anledning av utförd uppföljning/kontroll. Senast under november månad ska innevarande årsplan vara avrapporterad till respektive nämnd.

8 § Årsrapport

Kommunstyrelsen ska med utgångspunkt från nämndernas uppföljningsrapporter sammanställa en övergripande rapport med en utvärdering under året över genomförda uppföljningar och kontroller.

Rapportering ska årligen ske till kommunfullmäktige och kommunens revisorer. Detta ska göras senast i samband med att fastställandet av kommunens årsredovisning.

Kommentar

Kommunstyrelsen ska med utgångspunkt från nämndernas uppföljningsrapporter utvärdera kommunens samlade system för uppföljning, kontroll och insyn av kommunala och privata utförare. I de fall behov av förbättringar finns, ska nödvändiga åtgärder vidtas